

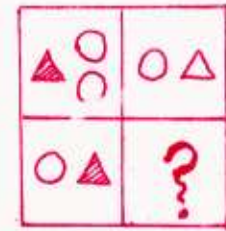
જેણું નથી બનતું કદી આવું અજબ!
મોજાં મારે ઢેકડા, આ તે કેવો ગજબ!

ચટ સવાલ - પટ જવાબ

લેખન - સંપાદન

રાજુ-દીપ્તિ
આ ભાઈ શું કરે છે ?

a

b

c

d

ખાલી ચોરસમાં કયો ચોરસ આવશે ?

: પ્રકાશન અને પ્રાપ્તિ સ્થાન :

જીવનતીર્થ

જુના ડોબા, તા. જિ. ગાંધીનગર - ૩૮૨૦૦૯

રાતે કળ વાવ્યાં, પાક્યાં માઝમ રાત;
સવારે ખળાં લીધાં, ક્યા ક્યાસલાની ખાત ?

કોના ઉપર ક્યું માથું મુકશો ?

A

B

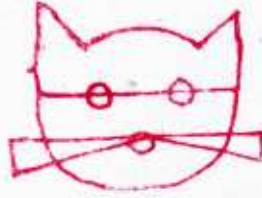
C

D

- ★ એ ક્યું ચોપગું પ્રાણી છે કે જેના નામમાં આખું રણ સમાઈ જાય ?
- ★ એ ક્યું ધનુષ છે કે તેના પર બાણ મૂકીને છોડી શકાય નહિ ?
- ★ એ ક્યો ધંધો છે કે એને ત્યાં જનારાઓને એની પાસે માથું નમાવવું પડે છે ?
- ★ એ કોણ છે કે જે માત્ર એક હાથ પરીને જ ભલભલાની મોટર અટકાવી દે છે ?
- ★ એ ક્યો ધંધાદારી છે કે જે ખોતાની દુકાનમાં મહાકાય પ્રાણી રાખે છે ?

એક પણ વખત પેન ઉપાડ્યા વગર બિલાડીબેનનું ચિત્ર દોરો.

ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા

ક્રિડા ક્રિડા

ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા

ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા ક્રિડા

ક્રિડા

થટ સવાલ - યટ જવાબ

મોત ઉભું છે સામે ભેજું લગાવો કામે
પહોળી રહી ગઈ ચાંચ, આવી ના દેડકાને આંચ

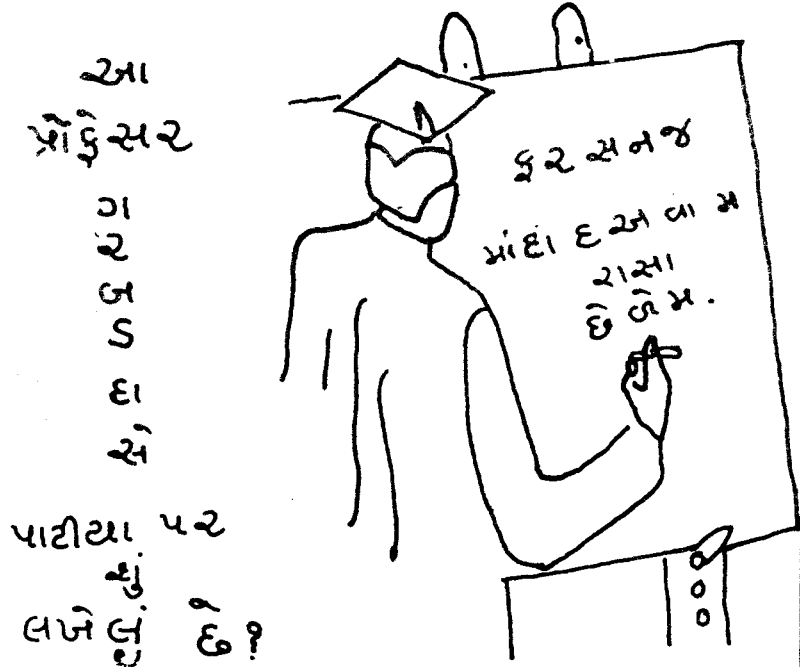

ચતુર દેડકો

ચટ સવાલ - પટ જવાબ

વર્ણનાત્મક ઉપાણાં, રમૂજ પ્રશ્નોત્તરી, ચબરાકિયાં, કોયડા કે પ્રશ્નગર્ભ જોડકણાંનો એક વિશિષ્ટ સાહિત્ય પ્રકાર વેદકાળથી આપણે ત્યાં જોવા મળે છે. આવા પ્રશ્નો અને ઉત્તરો એ માત્ર સમય પસાર કરવા માટેની ઉપયોગી રમત જ નથી; પરંતુ ગમ્મત સાથે આપણી કલ્પનાશક્તિ, તુલનાશક્તિ અને બુદ્ધિચાતુર્ય ખીલવે છે, અને વિચારવાની પ્રેરણા પણ પૂરી પાડે છે. શરૂઆતમાં થોડા સહેલા પછી થોડો વિચાર કરવો પડે તેવા કોયડા પૂછો - અને પછી ગમે તે બાળક ઉપાણું પૂછે અને ગમે તે બાળક તેનો જવાબ આપે એવી છૂટ આપો, પછી જોઈ લ્યો મજા !

૧. એક કોટડીમાં બત્રીસ બાવા. ૭. હજાર ચત્તા હજાર ઊંધાં
૨. હાથે વાવ્યું ને આંખે લણ્યું ૮. ધોળી કૂઈમાં ધગડી નાચે
૩. એક દહેરા પર સાત દરવાજા ૯. વનવગડામાં લોહીનું ટીપું
૪. પ્રાણ નહીં પણ પળ પળ ગણે ૧૦. વનવગડામાં ડોશી દાંત કાઢે
૫. છાપરે છાપરે મગ વેરાય ૧૧. પેટમાં પાણી
૬. સમજે નહીં પણ ઘર સાયવે ૧૨. પેટમાં દાંત
૧૩. ખાટે બેઠાં બે જણાં, બે જણ વચ્ચે બાવીસ કાન

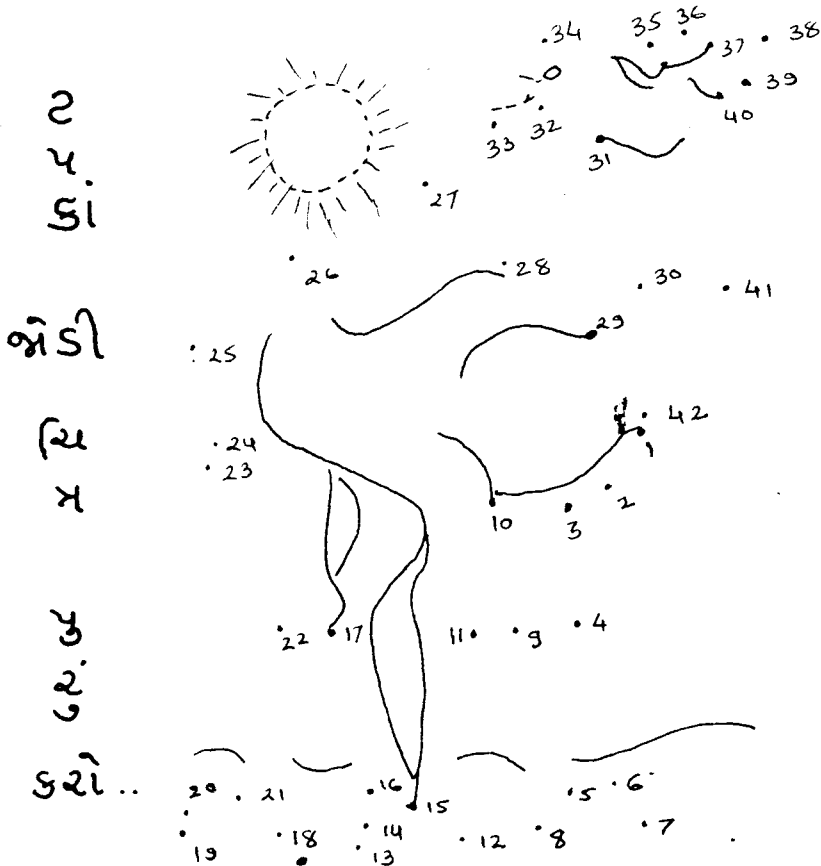
૧૪. 'અડ-અડ' કહીએ તો ન અડે, 'અડીશ મા, અડીશ મા' કહીએ તો અડે
૧૫. છીછરી તલાવડી, છીછરી પાળ, પાણી ન રહે પૈસા ભાર
૧૬. નાકાશાની દીકરી, હાથાશાએ લીધી; પાંચ ભાઈ દોડ્યા, બે ભાઈએ લીધી!
૧૭. કાળો ઊંદર લીલી પૂંછ - ન આવડે તો તારી માને પૂંછ
૧૮. ચાર ખૂણાનું ચોકડું, અદ્ધર ઊડ્યું જાય
૧૯. બે ભાઈ ચાલ્યા જાય, આગળ - પાછળ ધાતા જાય
૨૦. ગણ્યા ગણાય નહીં, વીણ્યા વીણાય નહીં, તોય મારી છાબડીમાં માય
૨૧. આટલુંક છોકરું, આખો ઓરડો અજવાળે
૨૨. એક પ્રાણી એવું છે કે સવારે ચાર પગે ચાલે, બપોરે બે પગે ચાલે અને સાંજે ત્રણ પગે ચાલે - એ કોણ ?
૨૩. કાળી છું રે કાળી છું, કાળા વનમાં રહું છું, લાલ પાણી પીઉં છું. કાંસકીથી બીઉં છું !
૨૪. ઉમેરવાથી ઘટે, લેવાથી વધે.
૨૫. ગોળ ગોળ ફરતી જાય, ફરતી ફરતી ગાતી જાય, ઘણા દાણા ખાય, પણ તેનું પેટ ન ભરાય !
૨૬. ચાર ચોર ચોકી કરે અને ચાર તેના મોમાં પેસે
૨૭. પશુ નહીં પણ ચાર પગ, એક વાંસો બે શીશ; બાળક તેના પેટમાં, શી વસ્તુ તે કહીશ ?

વન્ય સૃષ્ટિ

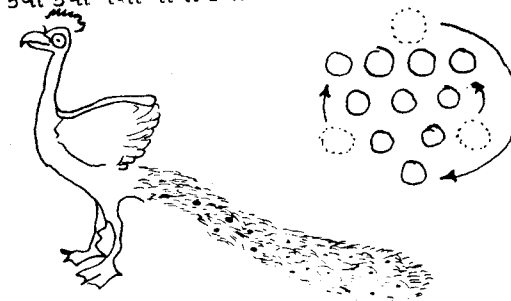
શબ્દ ચોરસમાંથી છુપાયેલા પશુઓ અને પક્ષીઓને શોધી કાઢો.

સિ	સા	બ	ર	ભૂં	પો	હા	ધો
કા	હ	વા	ધ	ડ	પ	સ	થી
ય	ચ	સુ	ગ	રી	ટ	સ	મ
લ	ગો	ક	ભિ	સા	હ	લુ	ગ
સ	હા	ડા	લી	લા	પ	ર	ર
વાં	મ	લો	ગી	કા	ડી	મે	ણ
દ	લે	ડી	ધ	મો	બ	ના	રી
રો	લું	કં	સા	રો	ર	ર	છ

૨૮. ચા ભરેલા પ્યાલામાં આંગળી બોળી તોય ભીની ન થઈ! એવું કેમ બન્યું હશે ?
 ૨૯. એવું ક્યું કામ છે જે તમારે ડાબા હાથે જ કરવું પડે ?
 ૩૦. એક શેર લોખંડ અને શેર ખાંડમાં વધારે વજન કોનું ?
 ૩૧. કરસનભાઈ અને ગાંડાભાઈનાં ખેતર પાસે પાસે જ હતાં.
 કરસનભાઈ કહે :
 'આ વર્ષે તમારા ખેતર કરતાં મારા ખેતરમાં વધારે વરસાદ પડ્યો છે હોં!'
 ગાંડાભાઈ મુંઝાયા. કરસનભાઈની વાત સાચી હતી - તે કેવી રીતે બને ?
 ૩૨. બે ફૂટ લાંબા, બે ફૂટ પહોળા અને ત્રણ ફૂટ ઊંડા ખાડામાં કેટલા ઘનફૂટ માટી હોય ?

૩૩. માલીયાની માને ચાર દોકરા. એકનું નામ પા શર, બીજાનું નામ અડધો શેર, ત્રીજાનું નામ પોણો શેર અને ચોથાનું નામ ?
 ૩૪. દૂધે ભરી તલાવડી, મોતીડે બાંધી પાળ; ઘોડા પીએ, હાથી પીએ, પીએ માનવ બાળ, એક ઊડતું પક્ષી ના પીએ, દેખો સાહેબની ચતુરાઈ!
 ૩૫. બાર હજાર બારસો બાર - આ રકમને આંકડામાં લખી આપો.
 ૩૬. ગાડાખેડુના બાપની બેયર તે મારા ઘણીની સાસુ; તો મારા અને ગાડાખેડુ વચ્ચે શો સંબંધ હશે ?
 ૩૭. પાંચનો પાંચ વખત ઉપયોગ કરી ૧૦૦ બનાવો. એ જ રીતે એકડાનો અને ત્રણડાનો પાંચ પાંચ વખત ઉપયોગ કરીને ૧૦૦ બનાવો.
 ૩૮. એવું શું છે કે જે તમારું પોતાનું હોવા છતાં બીજા લોકો જ વધુ વાપરે છે?
 ૩૯. એવું શું છે કે જેનું નામ લેતાં જ તમે તેનો ભંગ કરો છો ?
 ૪૦. ક્યા આકારનો સ્વાદ ગળ્યો હોય છે ?
 ૪૧. એ ક્યું ધનુષ્ય છે જેના પર બાણ મૂકીને છોડી શકાય નહીં ?
 ૪૨. એવું શું છે કે જે દિવસમાં અને વર્ષમાં એક જ વખત આવે છે ?
 ૪૩. તળાવમાં બગલો એક પગે કેમ ઊભો રહે છે ?
 ૪૩. એક ઊંટ દોડતું દોડતું જયપુરથી આવ્યું અને ગાંધીજીના બાવલા પાસે આવી ઊભું રહ્યું - આવું તેણે કેમ કર્યું હશે ?
 ૪૪. ઊંચી કાંટાની વાડ ચારે તરફથી બંધ છે. અંદર એક ગધેડો પુરાઈ ગયો છે. તે કઈ રીતે નીકળી શકે ?
 ૪૫. ત્રણ કીડીઓ એક હારમાં જતી હતી. આગલી કીડી કહે : મારી પાછળ બે કીડી છે. પાછલી કીડી કહે : મારી આગળ બે કીડી છે. વચલી કીડી કહે : મારી આગળ બે અને પાછળ બે કીડી છે. એ કેમ બને ?
 ૪૬. સોયના નાકામાંથી હાથીને પસાર ન થવા દેવો હોય તો શું કરવું ?
 ૪૭. ઘરરર... કરતું ઉંચે જાય, આકાશ એ સરતું જાય
 નીચેના પક્ષીમાં ક્યા ક્યા પક્ષીઓના ક્યા ક્યા ભાગોનો સમાવેશ થયો છે ?

૪૮. બે બહેનો રોઈ રોઈને થાકી, પણ ભેગી થઈ નહી.
 ૪૯. કાળી સોટી, લાખ કોટી, વળે ખરી, પણ ભાંગે નહીં.
 ૫૦. ધોળું ખેતર, કાળાં બી, ઓરતો જાય ને બબડતો જાય.
 ૫૧. ઘરમાં ઘર, તેમાં રમે કેસરિયો વર.
 ૫૨. મારી બકરી આલો ખાય, પાલો ખાય;
 પાણી પીને ટપ મરી જાય.
 ૫૩. તે પેસી ગયો, હું બેસી ગયો.
 ૫૪. આઠ કાટનું લાકડું, વચમાં ભમર જાળી;
 આવી તેને કારણે, હોય તો બાઈ આલ.
 ૫૫. હળુ હળુ આવે ને હળુ હળુ જાય;
 એક રડે ને બીજું મંગળ ગાય.
 ૫૬. બાવો પાતાળમાં ને દાઢી મારા હાથમાં

જુદી જુદી કેટલી રીત

કોયડાનો ઉકેલ વિચારવો અને એક જ બાબતનો અન્ય રીતે વિચાર કરવો બાળકોને બહુ ગમે છે.

અહીં આપેલી બાબતો માટે જુદી જુદી કેટલી રીતે વિચાર કરી શકાય ?

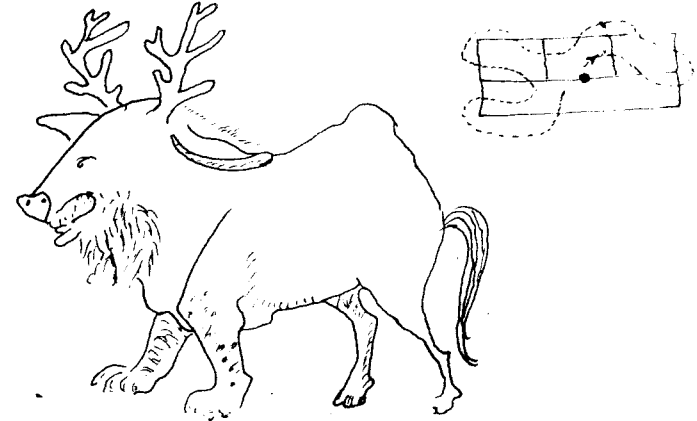
- દૂધનો પ્યાલો ઠંડો કરવા માટે
- રમવાનું ઘર બનાવવા માટે
- ભીનો રૂમાલ સૂકવવા માટે.
- ફળનું કઠણ કોયલું તોડવા માટે.
- ચોપડીઓ પડી ન જાય તે રીતે ગોઠવવા માટે.

દા. ત. ગરમ દૂધનો પ્યાલો ઠંડો કરવા કઈ કઈ રીતે વિચારી શકાય એવું પૂછતાં બાળકો નીચેના કેટલાંક જવાબો આપશે.

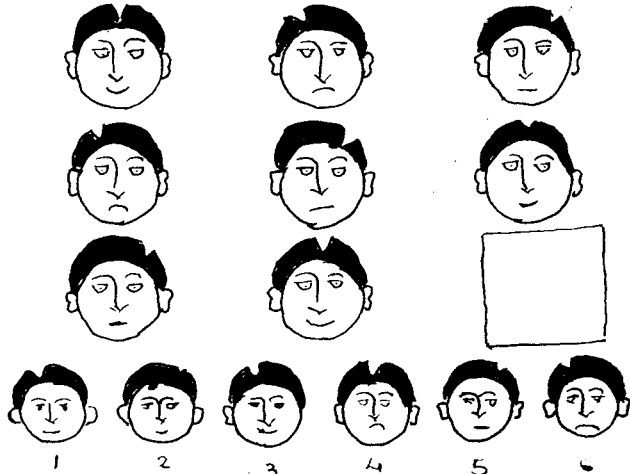
- પવનમાં મૂકીને
- ઠંડા પાણી ભરેલા વાસણમાં મૂકીને
- પંખા નીચે મૂકીને.
- વારંવાર એક પ્યાલામાંથી બીજા પ્યાલામાં રેડીને.
- તેમાં બરફ નાખીને.
- તેને ચમચીથી હલાવીને
- તેને ફ્રિજમાં મૂકીને.
- ફૂંક મારીને.
- મોટા વાસણમાં કાઢીને વગેરે.....

૫૭. આટલેક ઝાડવે, સીદી ભાઈ હીચકે.
 ૫૮. રાતાં રાતાં રતનજી, ઉપર લીલાં પાન;
 આંખો રાખવા તાજી, હોંશે હોંશે ખાય.
 ૫૯. લીલાં લીલાં લાંબા વળી, છ કોરો વાળાં;
 વેલા ઉપર થાતાં, શાકમાં છે રસાળ.
 ૬૦. રાયતાની રાણી, કચુંબરની મા,
 શાકની છે સાસુ એમાં ના કહેવાય ના.
 ૬૧. કડવું કડવું લાંબોયું ને ઉપર ઢોરા ઢચકા;
 કેરી રસ સાથે લોકો શાકનાં ભરે બચકાં.
 ૬૨. લાંબી લાંબી લાકડી ને ઝાડ પર લટકે;
 તોડી લોક શાક કરે, મારી મારી પટકે.
 ૬૩. લીલો લીલો ગોળો, અંદર લાલ માવો.
 લાલમલાલ લાલમલાલ, બાળકો ખાવા આવો.
 ૬૪. ધોળા ફૂવામાં ખોખો પાણી.
 ૬૫. પોલું લાકડું પલક્યું, ને આખું ગામ જોવા હલક્યું.
 ૬૬. એક નારી, નવ ભરથારી, સાત પુરુષ સંગે રહે;
 બે પુરુષ દીવા ધરે, એ અથં વર્તે તેને મળે સારી નારી.
 ૬૭. મથા રાણાની દીકરી, અપા રાણે ઝાલી;
 કથા રાણાને પાદર આવી, નખે રાણે મારી.
 ૬૮. આઠ પગે આડું ચાલે, વગર માથે ડોળા કાઢે.
 ૬૯. ત્રણ માથાં ને દશ પગ.

નીચે આપેલા વિચિત્ર પ્રાણીમાં કયા કયા પ્રાણીઓના કયા કયા અંગો આવેલા છે?

- ૭૦ એક પશુ જ બીકણદાસ, વનવગડામાં રહેતું;
ડીલે સુંવાળું, મોટા કાને ઝાડીમાંથી જોતું.
- ૭૧ ઊંચા ઊંચા ઊકરજી, ને લાંબી જેની ડોક ;
અઢારે અંગે વાંકા જેના, વાંકું કે' સૌ લોક.
- ૭૨ ગંદું ગંદું ગોબરું જે કીચડ માંહે રહેતું,
જાડી ચામડી, વાળ જાડા ગલીએ ગલીએ ફરતું.
- ૭૩ નાનીશી દડી, રૂપાથી મઢી ; દિવસે ખોવાણી ને રાતે જડી.
- ૭૪ પંદર દિવસ વધતો જાય, પંદર દિવસ ઘટતો જાય;
સૂરજની તો લઈને સહાય, અજવાળાં પાથરતો જાય.
- ૭૫ નહીં વાંસલો નહીં વીંધણું, નહીં કારીગર સુથાર;
અધ્ધર ગઢ ચણાવીઓ, ચતુર કરો વિચાર.
- ૭૬ પીળો પણ પોપટ નહીં, કાળો પણ નહીં કાગ;
પાંખો પણ પંખી નહીં, ડસે પણ નહીં નાગ.
- ૭૭ ચાર ભાઈ ઉભા ને ચાર ભાઈ સૂતા;
એક-મેકના અંગમાં બબ્બે એ પેઠા.
- ૭૮ વાચાવીણ બોલ્યા કરે, ચાલે છે વીણ પગ;
કાંટા પણ વાગે નહિ, જાણે આખું જગ.
- ૭૯ એક ભાઈ ચડે ને એક ભાઈ ઉતરે.
- ૮૦ મારે ફાળ પણ મૃગ નહિ, નહિ સસલું નહિ શ્વાન;
મોં ઉંચું પણ મોર નહિ, સમજો ચતુર સુજાણ.

ચિત્રના સંબંધને જોઈને કહો કે ખાડી ચારસમાં ક્યું ચિત્ર આવશે ?

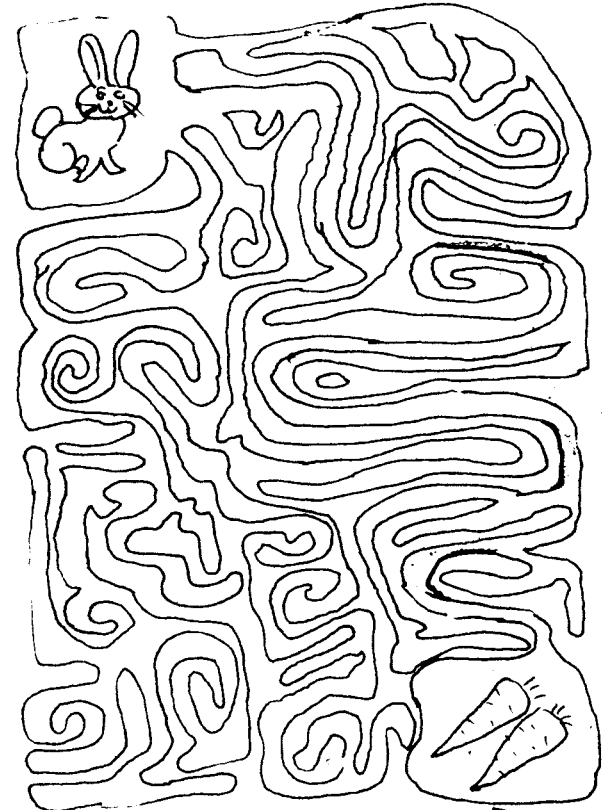
- ૮૧ ખેતરમાં ડોસો કેડ બાંધીને સૂતા.
- ૮૨ બાવો પાતાળમાં ને દાઢી મારા હાથમાં.
- ૮૩ દાળની સોબતથી ચોખા નર મટી નારી થયાં.
- ૮૪ હવા ઉપર તરતો રહે, ને ઊંચે ઊંચે જાય;
દેખે બધાં નરી આંખે, પણ કોઈથી ના પકડાય.
- ૮૫ વનવગડામાં ફરતું જાય, લીલું ફૂણું ઘાસ જ ખાય;
નમણાં નયન ને સુંદર કાય, એને પાળવા મન લલચાય.
- ૮૬ અંગ બધાંયે વાંકાંચૂંકા, જે ફાવે તે ચરતું;
તોયે લોકો પાળે-પોષે, સારી સેવા કરતું.
- ૮૭ આકાશે, પલકે, ને ઝીણું ઝીણું મલકે.
- ૮૮ ચાંપ દબાવો, જાદુ થાય; અંધારું તો નાસી જાય.
- ૮૯ લીલાં એનાં પાંદડા ને ધોળો એના કાંદો,
હોશે હોશે ખાય, એ તો કદી ન પડતો માંદો

કેમ
મુંઝાટા

સ
સ
લા
લા
ઈ ?

ગાજર

ખા
વ
તાજ
થા
વ.

- ૯૦ જીવું મારું દરિયા પાર, કહો કોણ ઉતારે પાર ?
 ૯૧ લાંબી લાંબી શિંગો મારી, અંદર કુમળા દાણા:
 ૯૨ બાને જોઉં, બહેનને જોઉં, બધાને હું સામે જોઉં;
 બીજાને મેં બધે જોયા, મારી જાતને ક્યાં જોઉં ?

યાદશક્તિની રમત

સાવ સામાન્ય એવી જુદી જુદી વસ્તુઓ જેવી કે પેન્સિલ, રબર, બોલપેન, ચાવી, નાનાં નાનાં ચિત્રો, ભમરડો, ખંગડી, ચમચી, કાંસુકો, ફુગ્ગો..... એક ખોખામાં મૂકો.

બાળકોને તે બધી વસ્તુઓ ટેબલ પર કે ભોંય પર પાથરવા દો અને તેને બરાબર ધ્યાનથી જોઈ લેવા દો. બાળકને ઊંધું ફેરવી એકાદ-બે વસ્તુ ઓછી કરો. કઈ વસ્તુ નથી તે બાળક કહી આપશે. અથવા થોડીવાર જોઈ લીધા પછી બાળકોને ચોક્કસ સમયમાં જોએલી વસ્તુઓના નામ સ્લેટમાં લખી લાવવા કહો.

નીચેની આકૃતિમાં થોડી વસ્તુઓનાં ચિત્ર આપેલ છે. આ ચિત્ર બાળકોને એકાદ - બે મિનિટ માટે બતાડો, ત્યારબાદ યાદશક્તિના આધારે યાદી બનાવવા કહો.

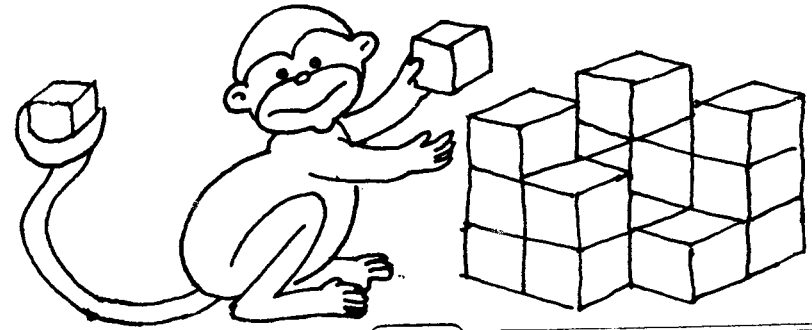

ચટ સવાલ પટ જવાબના જવાબ

૧. દાંત ૨. અક્ષર. ૩. ડોકું ૪. ઘડિયાળ ૫. વરસાદ ૬. તાળું ૭. નળિયાં ૮. રવેયો ૯. ચણોટી ૧૦. કાલાં ૧૧. નાળિયેર ૧૨. દાડમ ૧૩. રાવણ-મંદોદરી ૧૪. હોઠ ૧૫. હથેળી ૧૬. લીંટ ૧૭. રીંગણ ૧૮. પતંગ ૧૯. પગ ૨૦. તારા ૨૧. દીવો-બલ્બ ૨૨. માણસ ૨૩. જૂ ૨૪. ખાડો ૨૫. ઘંટી ૨૬. ખાટલો ૨૭. ઘોડિયું ૨૮. ચાની ભૂકી હતી. ૨૯. જમણો હાથ ખંજવાળવાનું ૩૦. બંનેનું સરખું હોય ૩૧. કરસનભાઈનું ખેતર મોટું હતું. ૩૨ ન હોય ૩૩. માલીયો ૩૪. માતાના સ્તન ૩૫. ૧૩૨૧૨ ૩૬. ભાઈ-બહેન ૩૭. ૫૪૫૪૫—૫૪૫, ૧૧૧-૧૧, ૩ ૩૪૩ + ૩—૩ ૩૮. નામ ૩૯. મૌન ૪૦. ગોળ ૪૧. મેઘધનુષ ૪૨. વ. ૪૩. બંને પગ ઊંચા કરી દે તો પડી ન જાય ! ૪૪. તેના મનની મરજી ! ૪૫. તમારી અક્કલ નથી ચાલતી તો બીયારા ગધેડાની કેવી રીતે ચાલે ? ન નીકળી શકે. ૪૫ : વચલી કીડી ખોટું બોલતી હતી ! ૪૬ : તેની પૂંછડીએ ગાંઠ મારી દેવી જોઈએ ! ૪૭. વિમાન, ૪૮. આંખ, ૪૯. વાળ, ૫૦. કાગળ પર બોલી બોલી અક્ષર લખવા તે, ૫૧. દેવતા/ચૂલા, ૫૨. દેવતા, ૫૩. કાંટો, ૫૪. ખાટલો, ૫૫. ઘોડિયું, ૫૬. ઘડો અને દોરડું, ૫૭. રીંગણા, ૫૮. ગાજર, ૫૯. તુરીયાં, ૬૦. કાકડી, ૬૧. કરેલાં, ૬૨. સરગવાની શિંગ, ૬૩. તડબૂચ, ૬૪. નાળિયેર, ૬૫. ઢોલ, ૬૬. પૃથ્વી, (મારી = પૃથ્વી, નવ ભરથાર = નવ ખંડ, સાત પુરુષ = સાત સમુદ્ર, બે પુરુષ = સૂર્ય અને ચંદ્ર) ૬૭. જૂ, ૬૮. કરચલો, ૬૯. હળ ચલાવનાર ખેડૂત. ૭૦. સસલું. ૭૧. ઊંટ ૭૨. ભૂંડ ૭૩. દીવો ૭૪. ચાંદો ૭૫. સુઘરીનો માળો ૭૬. ભમરો ૭૭. ખાટલો ૭૮. ઘડિયાલ ૭૯. રોટલો ૮૦. દેડકો ૮૧. ઘાંસનો ભારો ૮૨. ઘડો અને દોરડું ૮૩. ખીચડી ૮૪. પુમાડો ૮૫. સસલું ૮૬. ઊંટ ૮૭. તારા ૮૮. વીજળીનો ગોળો ૮૯. મૂળો ૯૦. નાવડી ૯૧. વટાણા ૯૨. અરીસામાં.

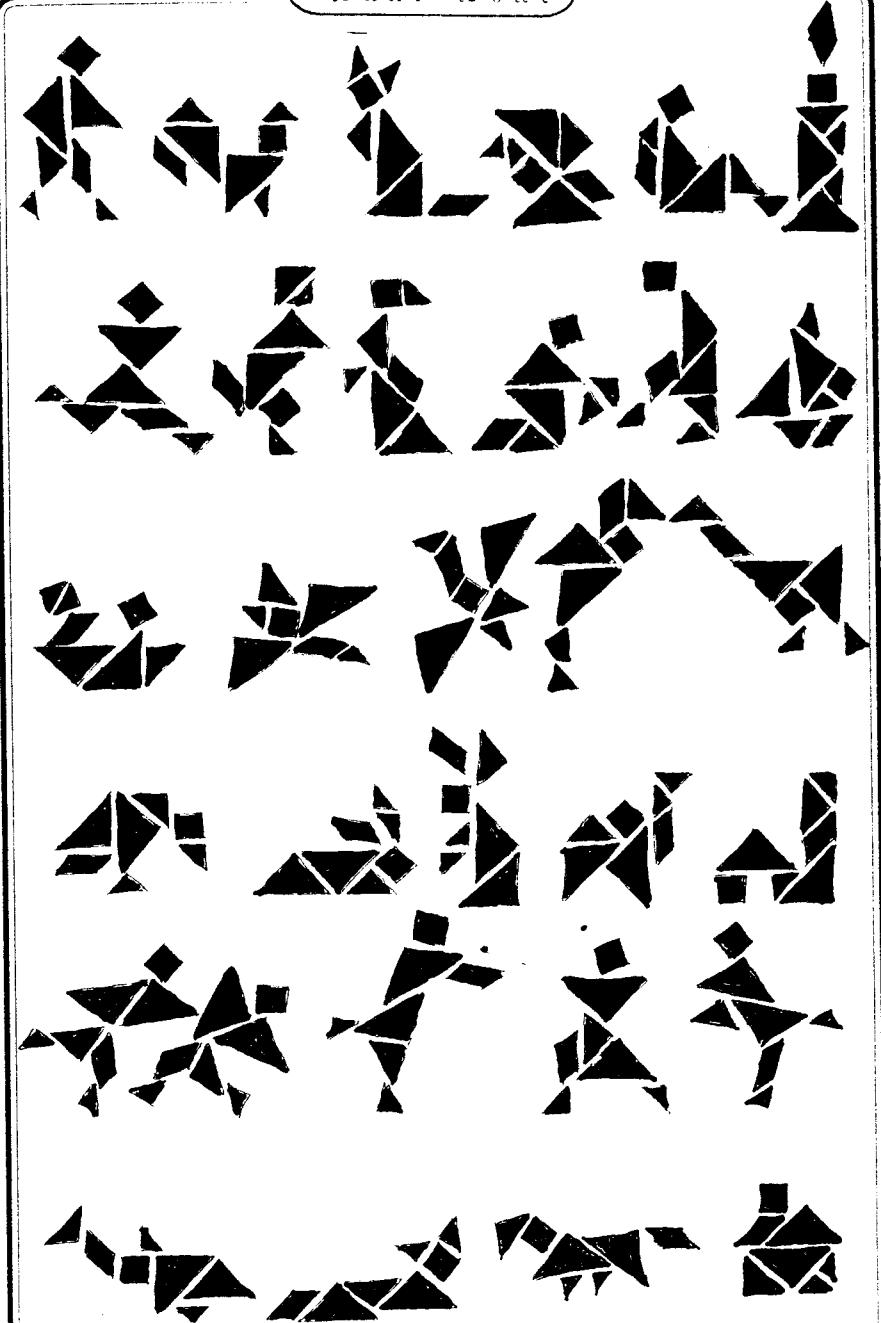
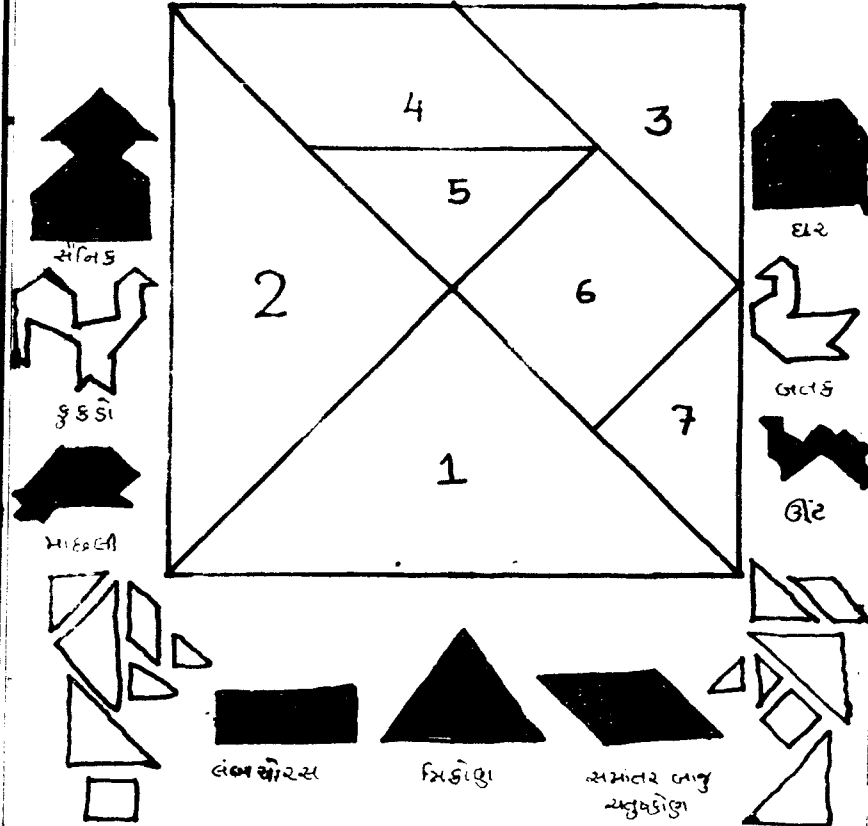
વાંદેરાભાઈને મદદ કરો

૩૪ ૩નાં ઘન બનાવવા માટે વાંદેરાભાઈને બીજા કેટલા નાના ઘન જોઈશે ?

સાત મશકરાઓ અનેક આકારો રચે

આ છે ચીન દેશના સાત મશકરાઓ. સખણા જ ન રહે અને જુદી-જુદી અનેક રીતે ફુરફુદરડીઓ કર્યા કરે - વિવિધ આકૃતિઓ રચ્યા કરે. ચોરસ કાગળ કે પૂંઠાના આકૃતિમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે સાત ટુકડાઓ કરો અને તેને જુદી જુદી રીતે ગોઠવીને વિવિધ આકારો બનાવો. કેટલીક રચનાઓની ગોઠવણી બતાવી છે, કેટલીક આકૃતિઓ ઉદાહરણરૂપે તમારે માટે પડકારરૂપે દર્શાવી છે અને અનેકાનેક સંભાવનાઓ/આકૃતિઓ જાતે રચવા શોધવા માટે છોડી દીધી છે. કલાકો-દિવસો સુધી આ સાત મશકરાઓ તમને આનંદ આપી શકશે. આ રમત 'ટેનગ્રામ' તરીકે ઓળખાય છે.

બુદ્ધિ ચાતુર્ય કસોટી

સમ સંબંધક કસોટી

જુદા અ માં આપેલ જોડકાનો સંબંધ ખ્યાલમાં રાખી જુદા બ નું જોડકું કોંસમાં આપેલા શબ્દોમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી બનાવો.

- (૧) (અ) પોલિસ : રક્ષણ (બ) ટપાલી :
(પોસ્ટ ઓફિસ, ટપાલ, તાર માસ્ટર)
- (૨) (અ) પોપટ : પાન (બ) ગુલાબ :
(ગુલાલ, ફુલ, સુગંધ, ગુલાબજળ)
- (૩) (અ) આગગાડી : ગાર્ડ (બ) બસ :
(બસ ડ્રાઈવર, સ્ટેશનમાસ્ટર, કંટ્રોલર, કંડક્ટર)
- (૪) (અ) રેડિયો : સંદેશો (બ) ટેલિવિઝન :
(ટ્રાન્સિસ્ટર, દેશ્ય, વાતચીત, રડાર)
- (૫) (અ) વીજળી : યુનિટ (બ) ઉષ્ણતામાન :
(થર્મોમીટર, બેરોમીટર, ડીગ્રી, કેલરી)

કક્કા અને શબ્દ કસોટી

ખૂટતો અક્ષર મૂકો

૧. ક, ખ, ગ, ઘ, ચ-----, જ
૨. ક, ક; ખ ગ; ગ ચ; -----;
૩. ક, ખ, ગ, છ, જ, ઝ, ડ, ઢ, ણ, -----, -----
૪. ક, ગઘ, જઝટ, ણતથઢ

સંકેત કસોટી

જો ૫૯ ચટ સૂચવતો હોય તો ૭૮ સૂચવતી સંખ્યા કઈ થશે
જો ચમન = છયપ હોય તો છગન = ----- થાય
જો નટવર = પરવર હોય તો છટવર = ----- થાય
નીચે આપેલી ખાલી જગ્યામાં અક્ષર મૂકી શબ્દ બનાવો.

- (૧) સ-----ન (ફળ)
- (૨) હ-----ણ (પ્રાણી)
- (૩) ક-----મ (લખવાનું સાધન)
- (૪) -----મળ (ફુલ)
- (૫) અ-----ય (પેટે ચાલતું પ્રાણી)

નીચેના શબ્દની પાછળ બે અક્ષર એવા મૂકો કે જેથી બધા જ બીજા શબ્દો બને.
શાંતિ -----, સુંદર -----, સત્તા -----

નાશિ-----લોલ વચ્ચે એવો એક અક્ષર મૂકો કે જેથી પહેલા ત્રણ અક્ષરથી
વિમાન ઉઘોગનું કેન્દ્ર બને અને છેલ્લા ત્રણ અક્ષરથી ખાતર ઉઘોગનું કેન્દ્ર બને.

ઘાટની આગળ અક્ષરો મૂકી માગ્યા પ્રમાણે બનાવો.

- (૧) મહાત્મા ગાંધીની સમાધિ ----- ઘાટ
- (૨) લાલ બહાદુર શાસ્ત્રીની સમાધિ ----- ઘાટ
- (૩) જવાહરલાલ નહેરુની સમાધિ ----- ઘાટ
- (૪) વારાણસીનો ગંગાનો પવિત્ર ઘાટ ----- ઘાટ
- (૫) નર્મદા નદી પરનું સ્થળ ----- ઘાટ

નીચેનાની આગળ એવો એક જ અક્ષર મૂકો જેથી તે બધા ઈતિહાસનાં અમર પાત્રો
બની જાય.

----- શોક, ----- કબર, ----- રવિંદ ----- બ્રાહ્મ

બુદ્ધિ કસોટી

- (૧) એક ચિત્રકાર પાસે રંગની ત્રણ શીશીઓ છે. ત્રણે શીશીઓ પર લાલ, પીળો, લાલથી એવા આડા અવળા લેબલ લગાડેલાં છે. ઓછામાં ઓછી કેટલી શીશી ખોલી સાચાં લેબલ લગાડી શકશે? કઈ રીતે?
- (૨) જો એક ધોતીને સુકાતાં ૨૦ મિનિટ લાગે તો આવી ૯ ધોતીને સુકાતાં કેટલો સમય લાગે?
- (૩) ઘોડા અને લગામની ભેગી કિંમત ૫૫૦ રૂપિયા છે. જો લગામની કિંમત કરતાં ઘોડાની કિંમત ૫૦૦ રૂ. વધારે હોય તો ઘોડાની અને લગામની કિંમત કેટલી હશે?
- (૪) ૧૦૦ એક નાની ખૂણો છે. તેને પાંચ ઘણું મોટું બનાવતા વિપુલ દર્શક કાચ વડે જોઈએ તો ખૂણો કેટલા અંશનો દેખાશે?
- (૫) સફરજનના બે ઢગલા છે. પહેલા ઢગલામાંથી એક સફરજન બીજા ઢગલામાં નાંખીએ તો બીજા ઢગલામાં પહેલા કરતાં બમણાં સફરજન થાય છે. જો બીજા ઢગલામાંથી એક સફરજન લઈ પહેલા ઢગલામાં નાખીએ તો પહેલો ઢગલો બે ગણો થાય છે, તો દરેક ઢગલામાં કેટકેટલાં સફરજન હશે?

થોડી તરંગલીલા

બાળકોના મનમાં ઘણી વાર અવનવા તુક્કા ઊઠે છે. ક્યારેક થાય કે 'પંખીની જેમ મને પાંખ મળી જાય તો.....' તો શું કરી નાખું તે વિચારવા કલ્પનાના દોરને છૂટો મૂકી દેશે.

આવા તરંગો લડાવવામાં બાળકની કલ્પનાશક્તિને વેગ મળે છે. નીચે છ પ્રસંગો આપ્યા છે તે બાળકો આગળ રજૂ કરી જુઓ. દરેક વેળા તે શું શું કરી શકે, શું શું થઈ શકે તેનો વિચારદોર છૂટો મૂકવા તેને સૂચવજો. ઠીક લાગે તો કાગળ પેન્સિલ લઈ નિબંધ રૂપે યા અલગ અલગ મુદ્દાઓ રૂપે લખી જોવાનું પણ કહી શકાય.

૧. સો રૂપિયા

માની લો કે તમને કોઈ ગૃહસ્થ એક સો રૂપિયા આપે છે. તેની સાથે એ શરત કરે છે કે આ રકમ પાસે રાખી મૂકવાની નથી, પરંતુ ચોવીસ કલાકમાં જ વાપરી નાખવાની છે. એમાંથી એવી ચીજવસ્તુ ખરીદવાની નથી કે તે તમને આપેલી મુદત પછી પણ જેમની તેમ યા બીજા સ્વરૂપે રહી જાય. તેમ આ રકમ કોઈને ભેટ કે ઉછીની પણ આપવાની નથી. તમારે પોતાને જ એનો વપરાશ કરવાનો છે. તો ચોવીસ કલાકમાં એ રકમ કઈ રીતે વાપરવાનું તમે ઠરાવો ?

૨. અદૃશ્ય થઈ જવાય તો ?

ઘડી ભર માની લો કે તમને એવો કીમિયો હાથ લાગે છે કે તે વડે તમે ચોવીસ કલાક અદૃશ્ય થઈ જાઓ છો. તો એ સમય તમે કઈ રીતે પસાર કરવાનું પસંદ કરો ? એ અંગે કલ્પનાના જેટલા ઘોડા દોડાવાય તેટલા દોડાવી જુઓ.

૩. જાદુઈ ગોળી

એમ માનો કે તમારા પર ભગવાન ખૂબ પ્રસન્ન થઈ જાય છે. તમને બે ગોળીઓ આપે છે. એક ગોળી એવી છે કે જે ખાવાથી તમને બધું જ સરસ રીતે યાદ રહી જાય; તમે ચાહો તો પણ કશુંય ભૂલી શકો જ નહિ. બીજી ગોળીનો ચમત્કાર તેનાથી ઊલટો જ છે. એ ગોળી ખાવાથી તમે બધુંય ભૂલી જ જાઓ છો. કોઈ બાબત ચોવીસ કલાક કરતાં વધારે યાદ રહી શકતી નથી. એ બે ગોળીઓમાંથી કઈ તમે પસંદ કરો ? અને શા માટે ?

૪. અદલીબદલી

માનો કે તમને એવું વરદાન સાંપડે છે કે જેથી તમે બીજા જ વ્યક્તિ થઈ જઈ શકો છો. એ વ્યક્તિની સાથે તમારી કેરબદલી થઈ જાય છે. તમે એ વ્યક્તિ બની જાઓ છો; એ વ્યક્તિ 'તમે' બની જઈ શકે છે. તો કોઈ હયાત વ્યક્તિ સાથે તમારું સ્થાન બદલવાની તમે ઈચ્છા કરો ? અને શા માટે ?

..... સુભાષ્ચંદ્ર જીવન - ૭ ખંડ ૧૦ હજાર ૫૦૦ મુદ્રા, પૃષ્ઠ ૬૫૨
જાણીએ છો છો ૨૧ મુદ્રા ૨૦૦૦ મુદ્રા ૧૦૦૦ મુદ્રા ૨૦૦૦ મુદ્રા ૨૦૦૦ મુદ્રા
૩૩૩૩ મુદ્રા ૩૩૩૩૩૩

૫. નિર્જન ટાપુમાં

પાંચ સાત બાળકો ભેગાં મળ્યાં હોય ત્યારે નીચેનો પ્રશ્ન એમની આગળ રજૂ કરો. દરેકને કાગળ પેન્સિલ આપો. પાંચ મિનિટની સમયમર્યાદામાં દરેકને પોતપોતાની સ્વતંત્ર યાદી તૈયાર કરવા સૂચના આપો.

માનો કે તમારે એક નિર્જન ટાપુ પર મહિનો રહેવાનો પ્રસંગ આવે છે. ત્યાં કશી વસ્તી નથી. તો એ મહિનો સરળતાથી પસાર થાય તે માટે સાથે કઈ કઈ વસ્તુઓ લઈ જવાનું પસંદ કરશો ? એની બને તેટલી વિસ્તૃત યાદી કરો. અલબત્ત, સાથે કોઈ જીવંત વ્યક્તિ કે પ્રાણીને લઈ જવાની મનાઈ છે. જવાબો

બુદ્ધિચાતુર્ય કસોટી

સમસંબંધક કસોટી : (૧) ટપાલ (૨) ગુલાલ (૩) કંડકર (૪) દંડ (૫) ડીઝી

કક્કા અને શબ્દ કસોટી : (૧) છ (૨) ઘ, જ, (૩) દ, ઘ, ન. (૪) બ ભ મ ય ર.

સંકેત કસોટી : ૮૯, જથપ, જટવર.

ખાલી જગ્યામાં અક્ષર : (૧) સફરજન (૨) હરણ (૩) કલમ (૪) કમળ (૫) અજગર

શબ્દ પાછળ બે અક્ષર : વન.

વચ્ચે એક અક્ષર : ક

ઘાટની આગળ અક્ષરો : (૧) રાજ (૨) વિજય (૩) શાંતિ (૪) મણિકર્ણિકા (૫) ભેડા

એક જ અક્ષર : અ

બુદ્ધિ કસોટી

(૧) એક જ. શીશી ખોલતાં સાચો રંગ ખબર પડે તે લેબલ તેના પર લગાડી દેવાનું. બીજી શીશીનાં લેબલ બદલી લેવાનાં. (બાળકોને કરી બતાવાય). (૨) ૨૦ મિનિટ. (૩) ૫૨૫ અને ૨૫ (૪) ૧૦૦ (૫) ૩.૩.

ગણિત કસોટી (૧) ૪.૩ (૨) ૨ (૩) ૧૫

ભૂલભૂલામણી કસોટી : (૧) ૧.૧/૨ (૨) ૨ (૩) ઉત્તર (૪) ૨૪ (૫) બ

અનુરૂપતા કસોટી : (૧) કાનર (૨) વાચન (૩) પોંછા (૪) ખરબચડું (૫) કોઈકવાન

બુદ્ધિ કસો :

ખૂટતાં આંકડા પૂરો : (૧) ૨૫, ૩૬ (૨) ૪૮, ૬૬, ૧૮૨. (૩) ૪૫૬૫૬ (૪) ૧૭ (૫) ૬.૪

શબ્દ જોડકા બનાવો : (૧) વખાર (૨) પાણી (૩) ખાંતડું (૪) ખુરશી (૫) ગ્રામ

ચહેતા ક્રમમાં ગોઠવો :

(૧) સેન્ટીગ્રામ, ગ્રામ, ડેકાગ્રામ, કિલોગ્રામ

(૨) તલાટી, મામલતદાર, કલેક્ટર, નાયબ સચિવ, સચિવ.

(૩) કીડી, ઉંદર, કૂતરો, ઘોડો, હાથી.

(૪) ૨૩૪૫, ૩૮૫૬, ૪૩૫૬, ૫૪૫૬.

(૫) ચમન, છગન, તપન, મગન, રમાણ.

$$\frac{10}{1} \div \frac{1}{1} = \frac{10}{1}$$

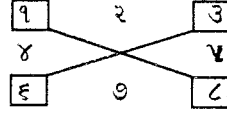
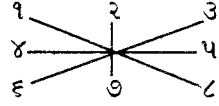
બંધ ન બેસતો શબ્દ કાઢી નાખો :

(૧) દડો (૨) શીંગનેલ (૩) દેબલ (૪) વાદળ (૫) કનુ

ગણિત ગમ્મત

આઠ અંકની કરામત.

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬ ૭ અને ૮ આ આઠ અંકોની વિશિષ્ટ ગોઠવણી અને ગણિત ચિન્હોના ઉપયોગથી અવનવાં પરિણામો મળશે. બાળકોને જાતે જ જવાબ શોધવા દો.

દરેક લીટીને છેડે આવેલ અંકોનો સરવાળો કરો.

ચાર ખાનામાં આવેલ સંખ્યા અને બહાર રહેલ સંખ્યાનો અલગ અલગ સરવાળો કરો.

બીજી રીતે પણ આમાં કરામત છે, તે જુઓ

$$૧૮ = ૯ \times ૨ \quad ૫૪ = ૯ \times ૬$$

$$૨૭ = ૯ \times ૩ \quad ૬૩ = ૯ \times ૭$$

$$૩૬ = ૯ \times ૪ \quad ૭૨ = ૯ \times ૮$$

$$૪૫ = ૯ \times ૫ \quad ૮૧ = ૯ \times ૯$$

હવે ૧ થી ૮ નીચે પ્રમાણે લખી સરવાળો કરો.

(૧)

(૨)

(૩)

૧	૨	૩	૪	૧	૨	૩	૪	૧	૩	૫	૭
૫	૬	૭	૮	૮	૭	૬	૫	૨	૪	૬	૮

હવે વચ્ચે ગણિતના ચિન્હોનો ઉપયોગ

$$૧૨ \div ૩ = ? \quad ૧૨ = ૩ \times ?$$

$$૫૬ \div ૭ = ? \quad ૫૬ = ૭ \times ?$$

$$૮ + ૭ - ૬ + ૫ + ૪ + ૩ = ?$$

$$૮ + ૭ - ૬ - ૫ - ૪ + ૩ - ૨ = ?$$

વિચિત્ર પડો

૧૫૫૫૫ : ૧૦૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫

૧૦૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫ : ૫૫૫૫૫

ગણિત ગમ્મત

અંક ચોરસ

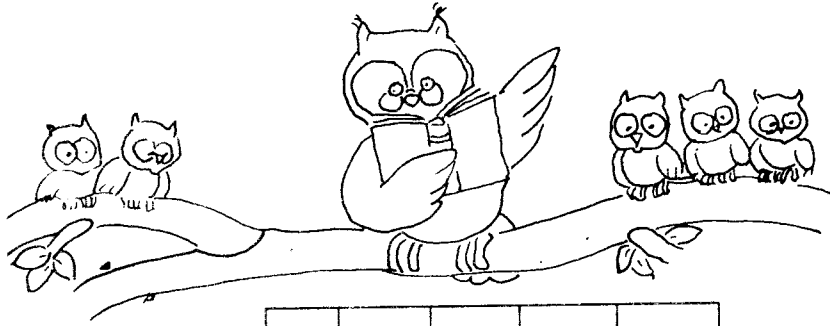
બાળકોને આ પ્રકારના અંક ચોરસ બનાવી આપી શકાય. ગમ્મતની ગમ્મત અને સરવાળા-બાદબાકીનો મહાવરો !

૩૩		૨૬		૫૮
+				+
	—		=	૪૧
=		=		=
	+	૧૫	=	

એક જવાબ જડશે એટલે બધા જડવા માંડશે.

	+	૩૬	=	
+				+
૨૭	—		=	
=		=		=
	+	૧૭	=	૭૩

		૬	-	૩૭
+		X		+
	X	૭	=	
=		=		=
૩૭	+		=	

	+	૪	-	
+		+		+
૪૧				
=		=		=
૫૬			=	૭૨

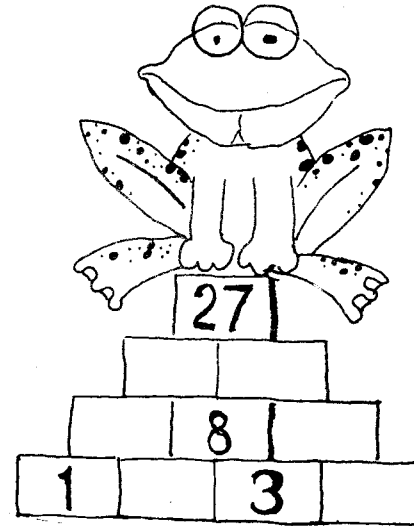
ઉપલા ધોરણના બાળકો માટે અઘરા ગુણાકાર - ભાગાકાર પણ કરાવી શકાય.
સંદર્ભ : Children's fun pad : SHILPA

મિનારો

દેડકાભાઈ જે મિનારા પર
બેઠા છે તેની દરેક ઈટ
પર લખેલી સંખ્યા તે
ઈટ નીચેની જે બે ઈટ
પર મુકેલી છે તેના
સરવાળા જેટલી થાય છે.
તો આપેલી સંખ્યાની
મદદથી બાકીની ઈટો
પર લખેલી સંખ્યા શોધો.
સંદર્ભ : Children's fun pad : SHILPA

સરખો સરવાળો
આડી અને ઉભી લાઈનોનો
સરવાળો ૩૪ થાય છે,
તે ધ્યાનમાં રાખી
ખાલી જગ્યા પૂરો.

	૨	૩	
૫		૧૦	૮
	૭		૧૨
૪		૧૫	

આડી અને ઉભી લાઈનોનો
સરવાળો ૬૫ થાય છે,
તે ધ્યાનમાં રાખી
ખાલી જગ્યા પૂરો.

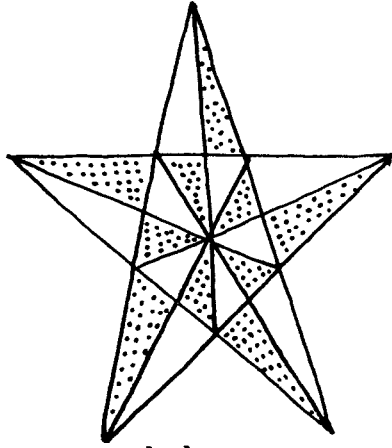
	૩		૨૧	૧૦
	૨૫	૮		૨
૮	૧૭		૧૫	
૫	૧૪	૨૩	૭	
૨૨		૨૦		૧૩

સગપણ શોધો

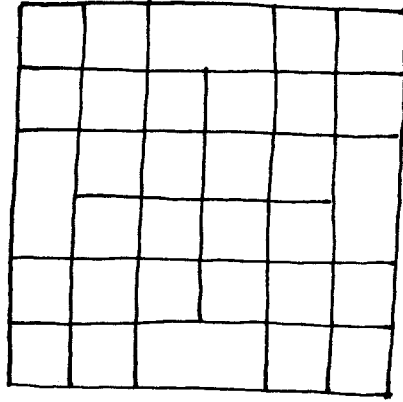
- (૧) 'અ' એ 'બ'નો કાકો છે, પણ 'બ' એ 'અ'નો ભત્રીજો નથી આવું કેવી રીતે બને ?
- (૨) એક સ્ત્રીએ એક પુરુષને કહ્યું, "મારી સાસુ તારી સાસુની સાસુ થાય" તો તે બંને વચ્ચેનો સંબંધ શોધો.
- (૩) એક યુવતીએ યુવાનને કહ્યું, "તારો બાપ જેનો સસરો થાય તેનો બાપ મારો સસરો થાય." તો બન્ને વચ્ચેનું સગપણ શું હશે ?

ચિત્ર કસોટી

નીચેની આકૃતિમાં વધુમાં વધુ કેટલા ત્રિકોણ છુપાયેલા છે ?

નીચેની આકૃતિમાં વધુમાં વધુ કેટલા ચોરસ છુપાયેલા છે ?

રચના વાક્ય એટલે વાક્ય રચના

અક્ષરોનો પોતાનો કોઈ અર્થ હોતો નથી. અક્ષરો મળીને, શબ્દ બને ત્યારે અર્થ ઉત્પન્ન થાય. માત્ર શબ્દોથી સંપૂર્ણ ભાવ વ્યક્ત થઈ શકતો નથી અને તે માટે શબ્દોનું વાક્ય બનાવવું પડે છે. હવે વાક્યમાં જો એકાદ શબ્દ આડોઅવળો થઈ જાય તો અર્થનો અનર્થ થઈ જાય. અમે અહીં એવી જ તકલીફમાં મુકાયા છીએ. આગળ પાછળ થઈ ગયેલા શબ્દોને યોગ્ય રીતે ગોઠવી વાક્ય સરખું કરી આપો.

માથાકુટ જોઈને છે તમને ખુબ આવે કરતાં મઝા.

કોઈ આગળ વિચાર પાછળનો ભરતા પણ પહેલાં જોઈએ પગલું કરવો.

રહે માંથી જાય છે તો અઢાર બાકી બાર.

બચ્ચાં કોઈ ન ઘોડાના કહેવાય ગંધડાન.

ખાંખાખોળા

સામે આપેલ ચોરસમાં નવ અક્ષર આપવામાં આવ્યા છે. કોઈ પણ અક્ષર બીજા કોઈ પણ અક્ષર સાથે જોડીને શબ્દ બનાવી શકો છો. તો ખાંખાખોળા કરવા માંડો. આ આખું પાનું ભરાય તેટલા શબ્દો છુપાયેલા છે.

સ	જા	ટ
દ	મ	ન
વ	ક	ળ

જુદા જુદા ઉપયોગ

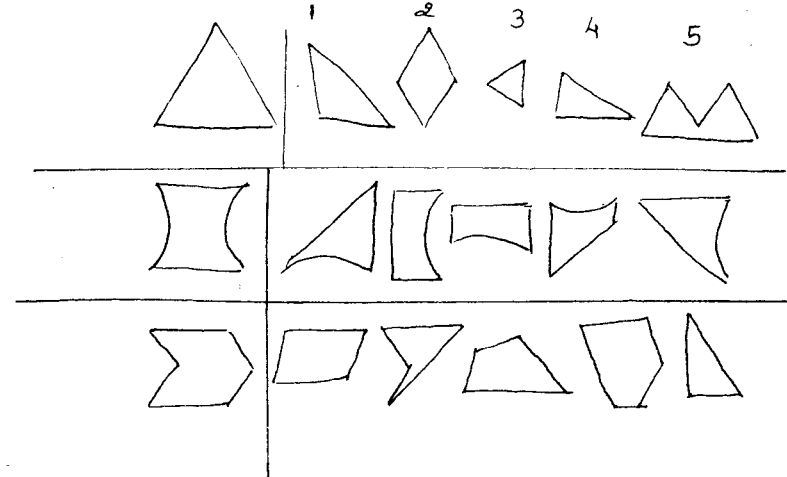
બાળકની મુક્ત સર્જનશક્તિ વિકસાવવા માટે બાળકોને રોજબરોજના જીવનની સાદી વસ્તુઓના કેટકેટલાં ઉપયોગ થઈ શકે તે વિચારવા દો. દા.ત. રૂમાલ, છત્રી, રબરબેન્ડ, મોટો પથ્થર, ફૂટપટ્ટી, રૂ, વગેરે.

દા.ત. મોટા પથ્થરનો ક્યાં ક્યાં ઉપયોગ કરી શકાય.

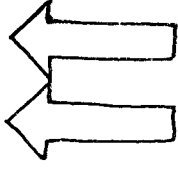
બાળકોના જવાબો

- કાગળ ઉપર વજન મૂકવા
- આંખા ઉપરથી કેરી પાડવા.
- વસ્તુને ભાંગવા કે ભૂકો કરવા
- બારણું ભટકાતું અટકાવવા.
- ગુસ્સે થએલ ફૂતરાને મારવા વગેરે.....

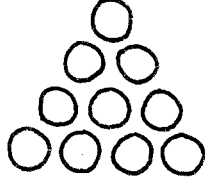
- નીચે આપેલી આકૃતિઓમાં ડાબી બાજુએ જે આકૃતિ છે તે ક્યા ક્યા નંબરની આકૃતિઓ ભેગી કરતાં બનશે.

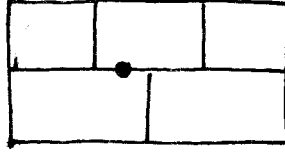
ફક્ત બે લીટી દારીને ત્રીજું નીર બનાવો.

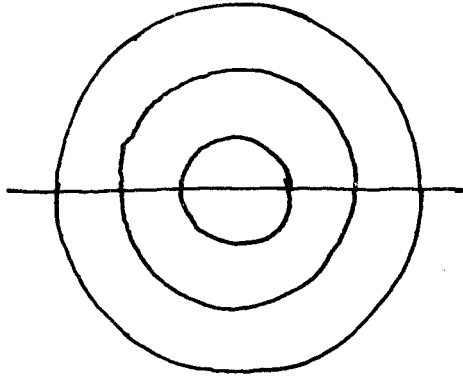
ત્રણ જ સીક્કાનું સ્થાન બદલીને ત્રિકોણને ઉંધો કરી દો.

ટપકાંથી શરુ કરી એક લીટી એવી રીતે દોરો કે જે ચિત્રમાં આપેલી દરેક લીટીને કાપે.

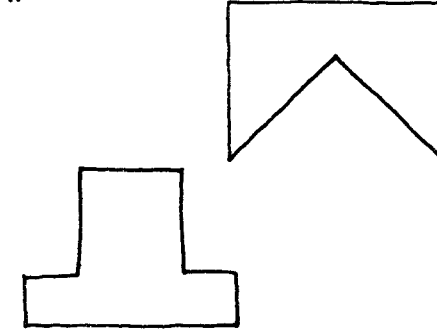

હાથ ઉપાડ્યા વગર એક જ લીટી વડે નીચેની આકૃતિ બનાવો.

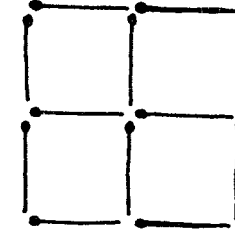

આકૃતિ બનાવવાની રીત જોવા માટે પાના 27 ને જુઓ

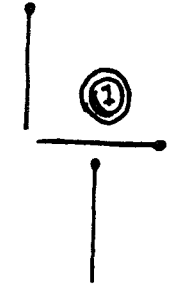
ઓકૃતિ: ૧માં કાતરનો એક જ કાપો મુકી તેનાથી બનતા ટુકડાઓન અવા રીતે ગોઠવો કે આકૃતિ : ૨ બને.

ત્રણ દિવાસળીને એવી રીતે ખસેડો કે ચારમાંથી ત્રણ ચોરસ થાય.

ચાર દિવાસળીની મદદથી બનેલી આકૃતિમાં વચ્ચે એક સિક્કો છે. બે દિવાસળીને ખસેડી એવી રીતે મુકો કે જેથી આકૃતિ છે તેવી જ રહે અને સિક્કો બહાર આવી જાય.

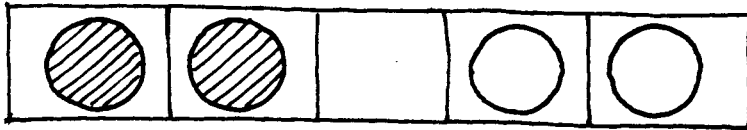
શું તમે ૬ દિવાસળીને એવી રીતે ગોઠવી શકો કે તેમાંથી ચાર ત્રિકોણ બને ?

જો તમે ૬ દિવાસળીને એવી રીતે ગોઠવી શકો છો કે તેમાંથી ચાર ત્રિકોણ બને, તો તમે જીતી જાશો. આ પાના પર આકૃતિ બનાવવાની રીત જોવા માટે પાના 27 ને જુઓ.

નીચેની આકૃતિમાં પહલા ત્રણ પ્યાલામાં શરબત છે. અને પછીના ત્રણ પ્યાલા ખાલી છે. એવું કાંઈક કરો કે જેથી એક જ પ્યાલાને ઉપાડી ફરી પાછો મુકવાથી એક ભરેલો અને એક ખાલી એમ છ એ પ્યાલા ગોઠવાઈ જાય.

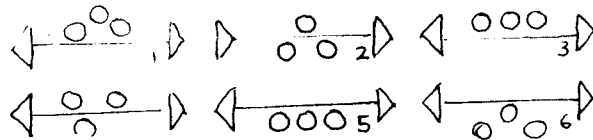

એક દોરડાનો એક છેડો ડાબા હાથે અને બીજો છેડો જમણા હાથે એવી રીતે પકડી બતાવો કે દોરડાને એક પણ હાથમાંથી છોડ્યા વગર ગાંઠ વાળી શકાય.

ઉપરની આકૃતિમાં બે કાળી અને બે ધોળી કુકરી આપેલ છે. કાળીની જગ્યાએ ધોળી અને ધોળીની જગ્યાએ કાળી લઈ જવાની છે. કુકરીને આગળ કે પાછળ ખસેડી શકાય કે બીજી કઈ પણ એક (એક જ) કુકરી પર કુદાડીને આગળ લઈ જઈ શકાય.

નીચે આપેલી આકૃતિમાં તદ્દન જુદી પડતી આકૃતિનો નંબર શોધો.

[illegible]

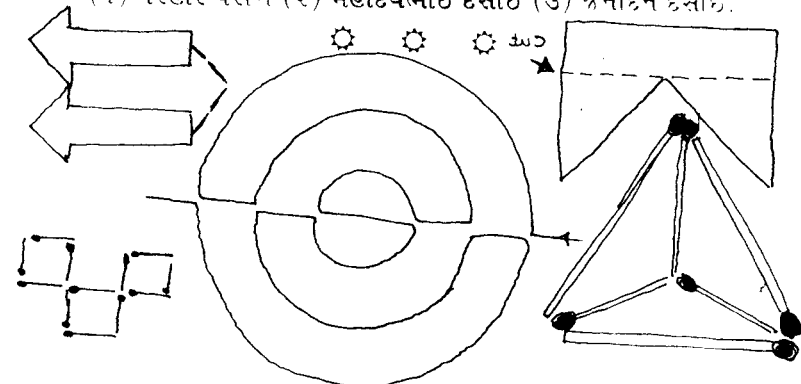
ચબરાકી ભર્યા સવાલા

ચબરાકીભર્યા જવાબો

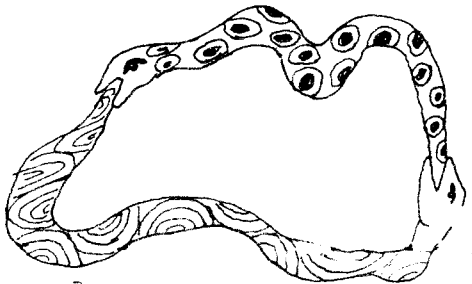
અહીં રજૂ કરેલા કોયડાઓમાં સાંભળનાર સાંભળે છે તે કરતાં કંઈક જુદું જ પુછાયું હોય છે. બાળકો જવાબ દે તે પછી એનો જવાબ સમજાવતી વખતે એમાં વપરાયેલી ભાષાની ભુલભુલામણી તમારે એમને સમજાવવાની રહેશે ખરી. જ્યારે જવાબ જાણે ત્યારે બાળકોને ‘ઓત્તારીની’ એમ ચાટ પડવાનું થાય તેની મજા પણ ઓર છે.

- ★ પચાસ વત્તા સાતનું બેઢું વધારે કે સત્તાવનનું બેવડું વધારે ? કેટલું વધારે ?
- ★ રમેશ અને જ્યોતિ બે જણા ક્રિકેટ મેચ જોવા સ્ટેડિયમમાં દાખલ થયા. રમેશે કહ્યું : ‘મેચ શરૂ થતાં પહેલાં કેટલો સ્કોર હશે તે હું તને કહી આપું.’ જ્યોતિએ માનવાની ના પાડી. શરત લગાવી. રમેશે વળતો જવાબ આપ્યો. તે સાચો હતો. એણે શું કહ્યું હશે ?
- ★ ગણપત એક કોથળી ભરીને લોટ ઊંચકી જતો હતો. તેના મિત્ર નરપતના હાથમાં એવડા જ કદની ત્રણ કોથળીઓ હતી. છતાં ગણપતે વધારે બોજો ઉપાડ્યો હતો. એ કેમ બન્યું હશે ?
- ★ નરોત્તમ પાસે આખો મહિનો રોજેરોજ પહેરવા એક ધોતિયું હોય તો તેની પાસે ધોતિયાની ઓછામાં ઓછી સંખ્યા કેટલી હશે ?
- ★ ગોતમ છછ દહાડામાં એકે કલાક ઊંઘ્યો નથી. છતાં તે એવો ને એવો પ્રદુલ્લિત લાગે છે. થાકનું નામનિશાન નથી. એનું કારણ શું હશે ?
- ★ ઘડિયાળ જાતજાતનાં આવે છે. કોઈકને દર ચાંવીસ કલાકે ચાવી આપવી પડે છે, કોઈકને આપેલી ચાવી આઠ દિવસ ચાલે છે. એવા આઠ દિવસવાળા ઘડિયાળને ચાવી ન આપીએ તો કેટલા દિવસ તે ચાલશે ?
- ★ જવાહરલાલ નહેરુની આત્મકથા નીચેના ક્યા ક્યા લેખકોએ લખેલી છે ? ગમે તે બે નામ આપો.

(૧) નરહરિ પરીખ (૨) મહાદેવભાઈ દેસાઈ (૩) જનાર્દન દેસાઈ.

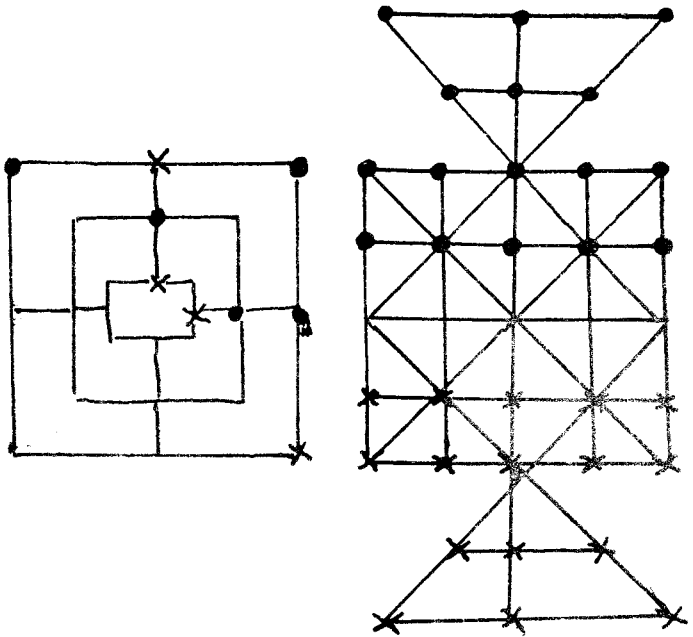

બ સામ સામસામા મળી જાય છે. તેમને ઝાડો થતાં તેઓ એકમકેતુ ઝાડમાં મારે છે. એકની પૂછણી બીજાની માંમાં છે, તો એ જે રોને બીજાની પૂછણી પૂછવાની માંમાં બિનરની જાય છે. બંને જણા જોરણીરણી એકમકેતુ પોતાની પૂછણી બિનરની જાય છે. આમ તે આમ તેમના વડે થાય છે વધુન માંમાં તે માંમાં થઈ જાય છે. તો હવે કહો છો ? એ વર્તન અર્થે થઈ જશે ?

- ★ બધાને બાળકો નામ આપે તેમને નીચાની આકૃતિ બનાવી આ કાચા પૂછો એક કંઈ નથી. પૂછે છે જરાય બીધવા નહીં ! (આવું બને ખરું ?)
- ★ બધી બીક સુધા થી નહીં. અથામ, હું કંઈ અલગર અને બીધવા છે મારાને તેની વચમાંથી પસાર થઈ ગયા. મારા અવન જરાય હાલિ પહોંચશે એ બિંદુ વચમાં મારા અકાક કેટલું બંધન હતું; છતાં હું તો રેસેલી, સિસોટી મારાને એક વાર એવું બન્યું કે મારી ડાબી બાજુ મારે અને જમણી બાજુ મારે; ૩૧ મી મારીએ કે અને ૨૦૦૦ની ડીસેમ્બરની ૩૧ મીએ ?
- ★ ચાલુ સંજોગો અને કમ હિસાસ આપવા ? અને ૧૯૯૯ની ડીસેમ્બરની રહી ગઈ. એ કેમ બન્યું હશે ?
- ★ સામ થઈ રીધી. રહેકે એક મારેણી વહવા લીધી, છતાં તાસકમાં એક મારેણી તે જ વળી રમણના ચારે બિગો તેને મળવા આવ્યા હતા. બાએ તાસક તેમની એક તાસકમાં કાઢી.
- ★ રમણના બા બજારેલી આવ્યા. તેમની શેલીમાં પાંચ મારેણી હતી. તે એમણે પાછળ ને પાછળ જવા જોર કરે છે. એ રમણ કરે ?
- ★ પછી એક રમણ બીધી છે કે તેમાં જોવા સાડે રમણના પીઠ તરફ જ (એટલે કે વોરે.
- ★ મળવા માંમાં જે રિશા તરફ મોં કરીને ઊભા હો તે તરફ જ દોડવું પડે છે. હિંદુત્વની રમણમાં જોવા માટે આજીવ વધવું પડે છે. હિંદુત્વમાં રમણ પછી મળી પૂછો; તેમાં જોવામાં જવાની શાધવા વિચાર કરના થઈ જાય છે.
- ★ બાળકોને વિચારના કંઈ મૂકે તેવા પાંચ મરના તોય આવ્યા છે. એમાંની કોઈ

આકૃતિ બનાવી જોવા

દેશ અને કુતિયામાં અનેક મકાનો બાંધેક રમણી સંજોગોમાં રમાય છે. આપણે ત્યાં ગામડાઓમાં પણ કેટલીક સુંદર રમણી પ્રચલિત છે. તેમાંની બે રમણી જોડોએ.

‘મકાંકટી’ અને ‘સોળકટી’ બંને રમણી કંઈક અંશે એક જેવી જ છે. મકાંકટીમાં બંને બેલાડી પાંચે મન-મન કાંકટી લેવા જે વારાકરની ગોઠવના જાય. ગોઠવણી રેખાંચિત્તમાં કે ગોઠવણી બાદ જગ્યા લેવા ત્યાં રેખા પડેલી કાંકટી મસેડીને એક હારમાં ગણ કરી કે તે સામના બેલાડીની એક કાંકટી મારે. સોળ કાંકટીમાં પહોંચેલી આકૃતિમાં બનાવવા મારણ બંને બેલાડીઓ કાંકટી ગોઠવે છે. ત્યાર બાદ રમણ શરૂ થતાં બંને બેલાડીઓ કાંકટી વારાકરની ચલાવે. કાંકટી રેખા ઉપર ગામ ને રોને એક ડાંગે બંને બેલાડી શકાય અથવા સામના બેલાડીની ગામ ને રેખા કાંકટી ઉપરથી કંઈ શકાય. આ માટે પછીનું રમણ બાંધી લેવું જરૂરી છે. સામાની કાંકટીને કંઈ જેડે તેને મારી ઉપાડી લેવાય. અરબ અરબા બિગો કલાકો સુધી રમણ ને પછી ને પછી આ રમણી છે.

બાંધેક રમણી

[illegible]